TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Tránh 'thổi giá' tài sản trí tuệ, bổ sung quy định về sản phẩm AI

16:33 05/11/2025

Các đại biểu Quốc hội đề xuất nhiều giải pháp để khai thác hiệu quả giá trị tài sản trí tuệ, bảo đảm định giá minh bạch, ngăn ngừa “thổi giá” và thích ứng với những thay đổi do công nghệ mới mang lại.

Các đại biểu Quốc hội tổ 1 thảo luận về các dự án luật

Sáng 5/11, tiếp tục chương trình làm việc của Kỳ họp thứ 10, Quốc hội thảo luận tại tổ về 4 dự án luật: Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng, chống tham nhũng; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ; Luật Thi hành án dân sự (sửa đổi); Luật Giám định tư pháp (sửa đổi).

Trong đó, dự thảo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ (SHTT) nhận được nhiều ý kiến đóng góp của các đại biểu, đặc biệt liên quan đến cơ chế định giá, thương mại hóa và bảo hộ trong bối cảnh công nghệ mới.

Từ “bảo hộ quyền” sang “khai thác giá trị” tài sản trí tuệ

Phát biểu tại tổ 1 (Đoàn Hà Nội), đại biểu Nguyễn Thị Lan bày tỏ đồng tình và đánh giá cao tinh thần đổi mới, tính kịp thời, tầm nhìn dài hạn của dự thảo luật. Bà nhấn mạnh, việc sửa đổi lần này là một bước tiến quan trọng, cụ thể hóa các chủ trương lớn của Đảng trong Nghị quyết 57, 66 và 68 về thúc đẩy khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, phát triển kinh tế tư nhân và hoàn thiện thể chế pháp luật trong kỷ nguyên số.

Theo đại biểu Nguyễn Thị Lan, điểm mới nổi bật của dự thảo là bước chuyển từ “bảo hộ quyền” sang “khai thác giá trị” của tài sản trí tuệ; coi tài sản trí tuệ không chỉ là công cụ pháp lý mà còn là nguồn lực kinh tế, động lực cho đổi mới sáng tạo và hội nhập quốc tế.

Góp ý cụ thể, bà Lan cho rằng quy định về tài chính hóa quyền sở hữu trí tuệ là một điểm đột phá quan trọng và kiến nghị cần phân định rõ trường hợp được tự định giá và trường hợp bắt buộc phải định giá độc lập.

Đại biểu phân tích, nếu sáng chế hoặc nhãn hiệu được tạo ra từ nguồn kinh phí cá nhân, chủ sở hữu có thể tự định giá; nhưng nếu sử dụng ngân sách Nhà nước hoặc kinh phí từ chương trình khoa học công nghệ quốc gia thì cần có tổ chức định giá độc lập và cơ chế kiểm định của cơ quan có thẩm quyền.

Đồng thời, nữ đại biểu đề nghị cần sớm ban hành tiêu chí, quy trình và cơ chế giám sát việc định giá, tránh tình trạng "thổi giá" hoặc "ảo hóa" giá trị tài sản trí tuệ.

Đại biểu Nguyễn Thị Lan cũng đề nghị cần bổ sung cơ chế bảo hộ đặc thù cho các giống cây trồng được tạo ra bằng công nghệ sinh học và chuyển đổi gene để thúc đẩy đổi mới sáng tạo trong lĩnh vực nông nghiệp. Bởi hiện nay, dự thảo luật mới chỉ dừng ở quy định chung về việc cấp bằng bảo hộ chứ chưa đề cập cụ thể về các giống cây trồng được tạo ra bằng công nghệ sinh học chuyển gene (GMO).

Đáp ứng thực tiễn trong phát triển kinh tế số và công nghệ mới, AI

Cũng tại tại tổ 1, đại biểu Bùi Hoài Sơn (Đoàn Hà Nội) bày tỏ quan tâm đến vấn đề SHTT trong lĩnh vực văn hóa, nhất là khi công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (AI) và Metaverse đang tạo ra những hình thái sáng tạo mới.

Ông Sơn đánh giá cao việc dự thảo đã mở rộng định nghĩa kiểu dáng công nghiệp để bao phủ cả các dạng phi vật lý như thiết kế số, hình ảnh số, song đề nghị làm rõ thêm phạm vi bảo hộ, nhất là đối với tác phẩm tạo sinh từ AI có sự tham gia của con người.

Để SHTT thực sự trở thành nguồn lực kinh tế, ông Sơn đề nghị khơi thông dòng vốn đầu tư vào lĩnh vực này thông qua cơ chế định giá, thế chấp, chuyển nhượng tài sản trí tuệ trong giao dịch tín dụng. Đồng thời, dự thảo cần bổ sung quy định trách nhiệm của các nền tảng xuyên biên giới và nội dung do AI tạo ra, nhằm bảo vệ người sáng tạo trong môi trường số.

Tại tổ 11 (Đoàn Cần Thơ, Điện Biên), đại biểu Tô Ái Vang (Đoàn Cần Thơ) cho rằng, đối với chính sách của Nhà nước về sở hữu trí tuệ, mặc dù, dự thảo Luật đã có những sửa đổi bổ sung chính sách mới. Tuy nhiên, thực tiễn trong phát triển kinh tế số và công nghệ mới, đặt ra nhiều thách thức, cần bổ sung thêm các chính sách.

Cụ thể, đại biểu đề nghị cần bổ sung chính sách về AI, để xác định ai là chủ sở hữu, đối với các tác phẩm, sáng chế, được tạo ra hoàn toàn bởi AI và tư cách pháp lý của AI trong hoạt động sáng tạo, đồng thời trách nhiệm pháp lý thuộc về ai, khi AI vi phạm quyền sở hữu trí tuệ của người khác?

Cùng quan điểm, tại tổ 9 (Đoàn Hưng Yên, Hải Phòng), đại biểu Nguyễn Thị Việt Nga cho rằng dự thảo còn đang tồn tại khoảng trống pháp lý khi chưa xác định được "chủ thể của quyền sở hữu trí tuệ" đối với các sản phẩm do AI tạo ra. Đại biểu kiến nghị bổ sung nguyên tắc chỉ công nhận quyền SHTT đối với sản phẩm "có sự đóng góp sáng tạo mang tính quyết định của con người", đồng thời giao Chính phủ quy định chi tiết tiêu chí đánh giá.

Đại biểu Nguyễn Ngọc Sơn (Đoàn Hải Phòng) nêu thực trạng các ngân hàng hiện "không chấp nhận" SHTT làm tài sản đảm bảo do thiếu cơ chế pháp lý. Đại biểu cho rằng quy định "khuyến khích"là chưa đủ mà cần có cơ chế định rõ, công nhận tài sản SHTT "là một loại tài sản có giá trị pháp lý tương tự như các loại tài sản khác" như cổ phiếu hay bất động sản.

Tại các tổ, các ý kiến đều thống nhất rằng, sửa đổi Luật SHTT lần này không chỉ nhằm tăng cường bảo hộ, mà còn mở đường cho khai thác giá trị tài sản trí tuệ một cách minh bạch, hiệu quả, góp phần biến tri thức và sáng tạo của người Việt thành nguồn lực phát triển kinh tế quốc gia.

Theo chinhphu.vn